

Ο *Επιτάφιος* του Περικλή

Διδασκαλία και αξιολόγηση

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου
ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων
Υπεύθυνη Μαθήματος Αρχαίων Ελληνικών

Ο *Επιτάφιος* λόγος του Περικλή

- Ένα από τα **κορυφαία κείμενα** της αρχαίας ελληνικής αλλά και της παγκόσμιας γραμματείας
- Ένα **διαχρονικό μνημείο** πολιτικού και ανθρωπιστικού στοχασμού
- Ένας ύμνος στη **δημοκρατία, την ελευθερία, την πολιτική συμμετοχή, την παιδεία και την αξία του ανθρώπου**

Μέσα από τον λόγο του Περικλή αναδεικνύεται το ιδανικό της Αθήνας και εγείρεται ένα διαχρονικό ερώτημα: **ποια πολιτεία αξίζει να υπηρετούμε και ποιον άνθρωπο επιθυμούμε να διαμορφώνουμε;**

Ένα κείμενο που παραμένει σύγχρονο και αξίζει να διδαχθούν οι μαθητές μας ακέραιο.

Διδασκαλία

- **Πώς μπορώ να διδάξω τον *Επιτάφιο λόγο* του Περικλή, αλλά και κάθε άλλο αρχαίο ελληνικό κείμενο;**
- **Πού πρέπει να στηριχθώ;**
- **Τι πρέπει να λάβω υπόψη μου;**

Αναλυτικό Πρόγραμμα και
Πλαίσιο Μάθησης - Προγραμματισμός

Βασικές μεθοδολογικές αρχές: κειμενοκεντρική προσέγγιση, υποβολή ερωτήσεων

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα

Γενικοί Δείκτες Επιτυχίας
1. Το **κείμενο** σε σχέση με το κειμενικό όλον και το πλαίσιο παραγωγής του
2. Το **κείμενο** ως περιεχόμενο
3. Το **κείμενο** ως μορφή
4. Το **κείμενο** ως χώρος συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα

ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

Οι μαθητές/μαθήτριες:

Α.

Να επεξεργάζονται το κείμενο σε σχέση με το κειμενικό όλον και το πλαίσιο παραγωγής του

Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:

Α.1 Να αναγνωρίζουν το γραμματειακό είδος του κειμένου και τα χαρακτηριστικά του.

Α.2 Να προσδιορίζουν την ταυτότητα του κειμένου στο ιστορικό του πλαίσιο.

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα

ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

Οι μαθητές/μαθήτριες:

Β.

Να επεξεργάζονται το κείμενο ως περιεχόμενο

Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:

Β.1 Να εντοπίζουν και να διερευνούν κειμενικά στοιχεία.

Β.2 Να κατανοούν τη δομή (συνεκτικότητα) του κειμένου.

Β.3 Να κατανοούν τη διακειμενική σύνδεση του κειμένου με προγενέστερα και σύγχρονά του έργα.

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα

ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

Οι μαθητές/μαθήτριες:

Γ.

Να επεξεργάζονται το κείμενο ως μορφή

Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:

Γ.1 Να διερευνούν, να εξηγούν και να αξιολογούν τα **λεξιλογικά** στοιχεία του κειμένου (ετυμολογία, σημασιολογία, μορφολογία).

Γ.2 Να προβαίνουν σε σημασιολογικές, ετυμολογικές και μορφολογικές αντιστοιχίσεις του λεξιλογίου της αρχαίας με τη **νέα ελληνική**, την **κυπριακή διάλεκτο**, τα **λατινικά** και άλλες **σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες.**

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα

ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

Οι μαθητές/μαθήτριες:

Γ.

Να επεξεργάζονται το κείμενο ως μορφή

Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:

Γ.3 Να αναγνωρίζουν, να κατανοούν και να αξιολογούν τα **γραμματικά φαινόμενα** (μορφολογία και **λειτουργικότητα**).

Γ.4 Να αναγνωρίζουν, να κατανοούν και να αξιολογούν τα **συντακτικά φαινόμενα** (δόμηση του λόγου και **λειτουργικότητα**).

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα

ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

Οι μαθητές/μαθήτριες:

Γ.

Να επεξεργάζονται το κείμενο ως μορφή

Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:

Γ.5 Να εντοπίζουν και να αξιολογούν τα **αισθητικά** και **υφολογικά** στοιχεία του κειμένου.

Γ.6 Να εντοπίζουν και να αξιολογούν τις **στρατηγικές πειθούς** που εμφανίζονται στον *Έπιτάφιο.*

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα

ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

Οι μαθητές/μαθήτριες:

Δ.

Να επεξεργάζονται το κείμενο ως χώρο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου

Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:

Δ.1 Να κατανοούν και να αποδίδουν το αρχαιοελληνικό κείμενο στη νεοελληνική γλώσσα.

Δ.2 Να επεξεργάζονται και να αποδίδουν στα Ν.Ε. αδίδακτα αρχαιοελληνικά κείμενα και να εμβαθύνουν στον αρχαίο ελληνικό λόγο.

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα

ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

Οι μαθητές/μαθήτριες:

Δ.

Να επεξεργάζονται το κείμενο ως χώρο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου

Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:

Δ.3 Να συσχετίζουν **γνώσεις**, **στάσεις** και **αξίες** με τη σύγχρονη πραγματικότητα.

Δ.4 Να προσεγγίζουν βιωματικά, κριτικά και διαχρονικά τα στοιχεία του κειμένου αιτιολογώντας τις διαπιστώσεις τους.

Δ.5 Να προσεγγίζουν το κείμενο διαθεματικά και διεπιστημονικά με αξιοποίηση πολυτροπικού υλικού

Πώς θα μεταφερθεί η φιλοσοφία του Α.Π. στη διδακτική πράξη;

Είναι καθοριστικής σημασίας να αντιληφθούμε ότι κάθε κείμενο είναι αποτέλεσμα των **επιλογών του συγγραφέα**.

Οι επιλογές του συγγραφέα πρέπει να εξυπηρετούν **τον σκοπό και την πρόθεσή** του με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Τι επιλέγει ένας συγγραφέας;

- **Λεξιλόγιο**
- **Γραμματική**
- **Συντακτικό**

Πώς θα μεταφερθεί η φιλοσοφία του Α.Π. στη διδακτική πράξη;

Το έργο του εκπαιδευτικού είναι να βοηθήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες **να εντοπίσουν** στο κείμενο τις επιλογές του συγγραφέα και **να κατανοήσουν** τη λειτουργία τους.

Η διδασκαλία κάθε κειμένου πρέπει να απαντά σε τρία βασικά ερωτήματα:

Τι;

Πώς;

Γιατί;

Πώς θα μεταφερθεί η φιλοσοφία του Α.Π. στη διδακτική πράξη;

Τι; → Το περιεχόμενο του κειμένου

Πώς; → Οι λεξιλογικές και γραμματικές επιλογές, τα εκφραστικά μέσα, το ύφος, το επικοινωνιακό πλαίσιο, η οργάνωση και δομή του λόγου, η συνοχή και συνεκτικότητα, …

Γιατί; → Τα μηνύματα, οι αξίες, αντιλήψεις, αρχές του κειμένου, πρόθεση και σκοπός, …

Πώς θα μεταφερθεί η φιλοσοφία του Α.Π. στη διδακτική πράξη;

Καθοριστική σε αυτή τη διαδικασία είναι η ποιότητα και η ποσότητα των ερωτήσεων που θα υποβάλει ο εκπαιδευτικός στους μαθητές.

Η υποβολή ερωτήσεων συνιστά ένα από τα πλέον κομβικά στοιχεία της προετοιμασίας του εκπαιδευτικού για το μάθημα.

Απαιτεί προβληματισμό, οργάνωση, σαφή και ξεκάθαρη στοχοθεσία:

τι ακριβώς θέλω να διδάξω σήμερα;

Οι ερωτήσεις θα πρέπει…

1) Να είναι σαφείς, σύντομες και κατανοητές

- Διατυπωμένες με απλή γλώσσα - κατανοητός προφορικός και γραπτός λόγος, χωρίς λάθη ή διφορούμενα σημεία
- Στοχευμένες: κάθε ερώτηση να εξετάζει μία βασική ιδέα ή δεξιότητα
- Προσαρμοσμένες στην ηλικία και το επίπεδο των μαθητών
- Παρέχουν οδηγίες, επεξηγήσεις, διευκρινίσεις

2) Να ενεργοποιούν τη σκέψη

- Να μην περιορίζονται μόνο στον εντοπισμό στοιχείων ή στην απομνημόνευση
- Να ζητούν ανάλυση, σύγκριση, ερμηνεία ή αξιολόγηση
  Παράδειγμα: «Με ποια επιχειρήματα θα υποστηρίζατε ή θα αντικρούατε αυτή την άποψη;»

Οι ερωτήσεις θα πρέπει…

3) Να ενισχύουν την κριτική σκέψη
Ερωτήσεις τύπου «Γιατί;»

- Να ζητούν αιτιολόγηση και τεκμηρίωση
- Να ωθούν τους μαθητές να εξετάζουν διαφορετικές οπτικές

  Παράδειγμα:, «Γιατί ο ομιλητής/συγγραφέας επέλεξε…;», «Γιατί ο ομιλητής υποστηρίζει/επιλέγει να …;»

4) Να είναι ανοικτού τύπου, όταν επιδιώκεται συζήτηση.
Ερωτήσεις τύπου «Αν…;»

- Να επιτρέπουν περισσότερες από μία σωστές απαντήσεις
- Να καλλιεργούν τη δημιουργικότητα και την επιχειρηματολογία

  Παράδειγμα: «Αν ήσασταν εσείς ο ομιλητής, πώς θα χειριζόσασταν το τάδε θέμα;», «Αν ήσασταν ένας Αθηναίος/ξένος και ακούγατε τον Περικλή να λέει αυτό,πώς/τι θα …;»

Οι ερωτήσεις θα πρέπει…

5) Να δομούνται με λογική και συνέπεια

- Κάθε ερώτηση να συνδέεται με την προηγούμενη και την επόμενη
- Να προάγεται λογικά και συστηματικά η κατάκτηση της γνώσης

6) Να συνδέονται με τους μαθησιακούς στόχους και τις προηγούμενες γνώσεις των μαθητών

- Να βοηθούν τους μαθητές να αξιοποιούν όσα ήδη γνωρίζουν
- Να διευκολύνουν την οικοδόμηση νέας γνώσης

Οι ερωτήσεις θα πρέπει…

7) Να έχουν κατάλληλο βαθμό δυσκολίας

- Ούτε πολύ εύκολες, ώστε να μην προκαλούν ενδιαφέρον
- Ούτε πολύ δύσκολες, ώστε να αποθαρρύνουν τους μαθητές
- Ουδέτερες, χωρίς να υποδεικνύουν την απάντηση ή να προκαλούν αμηχανία
- Να κινούνται σταδιακά και κλιμακωτά από το απλό στο σύνθετο

Οι ερωτήσεις θα πρέπει…

8) Να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή

- Να δίνουν την ευκαιρία σε πολλούς μαθητές να εκφραστούν
- Να δημιουργούν κλίμα διαλόγου και αλληλεπίδρασης
- Να ενισχύουν τη συμμετοχή/εμπλοκή όλων των μαθητών στη συζήτηση

9) Να παρέχουν χρόνο σκέψης

- Ο εκπαιδευτικός δεν πρέπει να απαιτεί άμεση απάντηση
- Ικανοποιητικός χρόνος για να προβληματιστούν και να απαντήσουν οι μαθητές
- Μερικά δευτερόλεπτα αναμονής αυξάνουν την ποιότητα των απαντήσεων

Οι ερωτήσεις θα πρέπει…

Οι αποτελεσματικές ερωτήσεις είναι **σαφείς, στοχευμένες, προκλητικές για τη σκέψη, κατάλληλου επιπέδου και ενθαρρυντικές για τη συμμετοχή όλων των μαθητών**.

Όταν ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί τέτοιες ερωτήσεις, το μάθημα γίνεται πιο ενδιαφέρον, διαδραστικό και ουσιαστικό για τη μάθηση.

Οι ερωτήσεις θα πρέπει…

Οι ερωτήσεις θα πρέπει να κινούνται γύρω από και να φωτίζουν το:

- **Τι;**
- **Πώς;**
- **Γιατί;**

Ουσιαστική κατανόηση του κειμένου

Βασικά χαρακτηριστικά της διδασκαλίας

Η κειμενοκεντρική προσέγγιση με εστίαση στη **λειτουργική χρήση του λεξιλογίου, των γραμματικών και συντακτικών όρων**

Ο συνδυασμός
παροχής πληροφορίας
και
καλλιέργειας δεξιοτήτων

Αξιολόγηση

- **Πώς μπορώ να αξιολογήσω τον *Επιτάφιο λόγο* του Περικλή, αλλά και κάθε άλλο αρχαίο ελληνικό κείμενο;**
- **Πού πρέπει να στηριχθώ;**
- **Τι πρέπει να λάβω υπόψη μου;**

Αξιολόγηση:

Βασικές αρχές

<u>Πρώτη και βασική αρχή:</u>

Αξιολόγηση σε άμεση συνάφεια

με τη διδασκαλία,

έντιμη, συνεπής, δίκαιη και ορθή

Αξιολόγηση:

Βασικές αρχές

Άλλες βασικές αρχές:

1) Αφιερώνεται **χρόνος προετοιμασίας** των μαθητών/μαθητριών:
   - αξιοποίηση δειγματικού διαγωνίσματος
   - εξοικείωση με τύπους ερωτήσεων
   - επανάληψη (αν χρειάζεται)

2) Ορίζεται **σαφής και περιορισμένη εξεταστέα ύλη**

3) Ακολουθείται η προτεινόμενη **δομή διαγωνίσματος και το δειγματικό διαγώνισμα**

Αξιολόγηση:

Βασικές αρχές

4) Οι ερωτήσεις του διαγωνίσματος **πηγάζουν από ή συνδυάζονται άμεσα με** το προς εξέταση δοσμένο κείμενο/απόσπασμα.

Δεν πρέπει, ωστόσο,

- να υπάρχουν **επικαλύψεις**,
- να **δίνονται οι απαντήσεις** μέσω άλλων ερωτήσεων

Για παράδειγμα, οι ασκήσεις κατανόησης ή τα πραγματολογικά δεν πρέπει να ταυτίζονται με το κείμενο που δόθηκε για απόδοση ή, στις άλλες τάξεις πλην της Γ΄ Λυκείου, οι ασκήσεις ορθογραφίας δεν πρέπει να προέρχονται από το κείμενο για κατανόηση και απόδοση.

Αξιολόγηση:

Βασικές αρχές

5) Οι οδηγίες και οι ερωτήσεις διατυπώνονται με **σαφήνεια** και **απλότητα**, χωρίς μακροσκελείς περιόδους.

6) Δεν ζητούνται εξειδικευμένες **λεπτομέρειες**. Δεν επιδιώκουμε να παγιδεύσουμε τους/τις μαθητές/μαθήτριες.

7) Στο διαγώνισμα δίνονται όλες οι απαραίτητες διευκρινίσεις για τον **τρόπο διατύπωσης των απαντήσεων.**
Για παράδειγμα, «Να αντιστοιχίσετε στο φύλλο απαντήσεων τους αριθμούς των αρχαιοελληνικών λέξεων της στήλης Α΄ με τα γράμματα των συγγενικών τους νεοελληνικών λέξεων της στήλης Β΄. Στη στήλη Β΄ περισσεύει μία λέξη.»

Αξιολόγηση:

Βασικές αρχές

8) Στο διαγώνισμα εξετάζονται συγκεκριμένοι **Δείκτες Επιτυχίας.** Το ποσοστό των ερωτήσεων για κάθε Δείκτη Επιτυχίας και η βαθμολογία τους είναι ανάλογα με τη βαρύτητα που δόθηκε στους αντίστοιχους Δείκτες Επάρκειας κατά τη διδασκαλία.

9) Υπολογίζεται ώστε ο **διαθέσιμος χρόνος** επίλυσης του διαγωνίσματος να είναι ικανοποιητικός για τους/τις μαθητές/μαθήτριες.

10) Ο **τρόπος βαθμολόγησης** των ερωτήσεων (και των υποερωτημάτων τους) είναι ξεκάθαρος.

Αξιολόγηση:

Βασικές αρχές

11) Παράλληλα με το διαγώνισμα δημιουργείται γραπτώς **απαραίτητα και ο οδηγός διόρθωσης/ βαθμολόγησης**.

12) Τα γραπτά διορθώνονται προσεκτικά, επιστρέφονται έγκαιρα και αφιερώνεται χρόνος για ανατροφοδότηση.

13) Εκτός από τη βαθμολογία κάθε ερώτησης, σημαντικό είναι (κυρίως όσον αφορά στις ερωτήσεις ανοικτού τύπου) να καταγράφονται **σαφή σχόλια ανατροφοδότησης** (περιγραφική αξιολόγηση). Για παράδειγμα, δεν αρκεί το σχόλιο «ελλιπής απάντηση», αλλά πρέπει να καταγραφεί σε σημεία τι λείπει από την απάντηση.

Αξιολόγηση:

Τι πρέπει να λάβω υπόψη μου;

Βλ.: https://archm.schools.ac.cy/el/yliko/axiologisi

- Οδηγίες δόμησης διαγωνίσματος
- Δειγματικό διαγώνισμα

Τα αρχεία:

- Τρόποι αξιολόγησης της κατανόησης και απόδοσης κειμένου
- Τύποι ασκήσεων ορθογραφίας
- Τύποι λεξιλογικών ασκήσεων
- Τύποι ασκήσεων γραμματικής και συντακτικού
- Διαμορφωτική αξιολόγηση
- Βασικές αρχές για τα διαγωνίσματα και τις συνθετικές δημιουργικές εργασίες
- Αξιολόγηση της ορθογραφίας

Αξιολόγηση

Γενικές Οδηγίες για το Γυμνάσιο και το Λύκειο

Θέμα	Αρχείο	Ημερομηνία
Τρόποι αξιολόγησης της κατανόησης και απόδοσης του κειμένου		03/09/2025
Ενδεικτικοί τύποι ασκήσεων ορθογραφίας στα Αρχαία Ελληνικά		03/09/2025
Ενδεικτικοί τύποι λεξιλογικών ασκήσεων στα Αρχαία Ελληνικά		03/09/2025
Ενδεικτικοί τύποι ασκήσεων γραμματικής και συντακτικού στα Αρχαία Ελληνικά		04/09/2024
Διαμορφωτική Αξιολόγηση		27/10/2023

Λύκειο

Θέμα	Αρχείο	Ημερομηνία
Γενικές Οδηγίες		
Βασικές Αρχές για τα Διαγωνίσματα και τις συνθετικές δημιουργικές εργασίες		04/09/2024
Αξιολόγηση της Ορθογραφίας Α' , Β' και Γ' Λυκείου - Προσανατολισμού και Κατεύθυνσης		03/09/2025

Αξιολόγηση:

Δομή και δειγματικό διαγώνισμα

- **Τόσο η δομή όσο και το δειγματικό διαγώνισμα των Αρχαίων Ελληνικών Γ΄ Λυκείου ΔΕΝ αλλάζουν.**
- **Αναθεωρούνται στη βάση της διδακτέας ύλης.**

Δομή

Δειγματικό διαγώνισμα Γ΄ Λυκείου

Σας ευχαριστώ